

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. LXXIX. Romana Testamenti. Causa civilis, quando præjudicet criminali, ut judex civilis inhibeat criminali ut alterius causæ exitum expectet: Et an & quando per testatoris inductionem ad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

milites invicem rixantes seu alijs delinquentes, intra triduum ab eorum Duce vel iudice non puniantur, possint à iudicibus ordinarijs puniri; Ergò supponitur habitas & competentia saltem habitualis iudicis ordinarij, qui sicuti ex negligentia iudicis particularis militum, talem jurisdictionem exercere potest, & competentiam obtinere, ita non videtur, cur non sit ex consensu prorogabilis.

Quod etiam clarius comprobari dicebam ex ipsa facti observantia, quia ubi milites sunt in expeditione, seu in exercitu & castris, eorum Duci datur Assessor seu Auditor, qui causas militares cognoscat, quale munus exercuit *Chrispoltus*, qui ea occasione illum tractatum composuit; in Urbe autem vel alijs Civitatibus iste iudex vel Assessor non adest, neque Duci militum in Urbe existenti conceditur Tribunal habere, præterquam in militibus præfidiarios, vel alios qui in ipsamet Urbe, vel alijs Civitatibus militiæ principaliter addicti pro toto tempore eorum vitæ illi exercitio incumbunt, quamvis essent in Civitate, ut ultra præfidiarios, sunt milites destinati ad custodiam Papæ, & similes.

Et licet adest in Urbe unus ex Camera Clericis armorum commissarius & provisor, qui per alteram partem dicebatur iudex ordinarijs militum, hoc tamen negabam, quia nullibi constabat huic commissario talem jurisdictionem concessam esse; De iure autem jurisdictione residere dicitur, vel penes Ducem belli, vel penes Magistrum militum, ad *text. in l. magister C. de jurisd. omni iudic. & l. fin. Cod. de erogat. militaris annonæ lib. 12.* cum concordantibus; Stant enim benè simul, istum Prælatum esse provisorium & commissarium armorum, pro parandis iis quæ ad exercitum providendum sunt necessaria, & tamen non esse iudicem militum, Ut in iure habemus, Præfectos annonæ militaris, diversos à Ducibus vel Magistris militum, atque ita docet observantia, quod in Urbe respectu præfidiariorum & aliorum qui, ut supra, semper in militia esse dicuntur, jurisdictione exercetur per sanctæ Romanæ Ecclesiæ Capitaneum Generalem ejusque Assessorem seu Auditorem, & dum sunt in expeditione, fit specialis deputatio Auditoris exercitus, igitur huic provisorio seu commissario, jurisdictionalia demandata non sunt, nisi quoad concernentia suum munus, pro quo explendo, admittebam sibi jurisdictionem competere, ad instar jurisdictionis competentis Præfectis Annonæ, & gratiæ cum similibus.

Demum omnem difficultatem in proposito cessare dicebam, quod in præsentia agebatur de materia non pertinente ad militiam, vel à causa militari dependente, sed de re urbana & merè privata, quo casu, præsertim in civilibus, & extrà personalem distractionem, milites non gaudent exemptione fori, sed iudici ordinario subsunt ad *text. in l. unic. C. in quibus causis milites, ubi Bal. Castren. & ceteri de quibus Capobl. de Baron. to. 1. prag. 8. par. 2. num. 180. & tom. 2. c. 56. num. 9. bene Aponse de potestate Proreg. in de assensibus Regis §. 7. num. 18. & 42* Quod etiam apertè probari dicebam ex privilegijs concessis militibus *cap. 17.* ubi mandatur, quod milites non possint molestari à iudicibus ordinarijs pro causis civilibus de tempore quo stabunt in servitio actuali, & per octo dies postea, Quod privilegium continere videtur speciem illius exceptionis hostiæ, quam in utriusque Siciliæ Regnis habemus per Constitutionem incipientem *Hostiæ exceptionem*, de qua latè *Grass. de except. in prælud. num. 175.* &

cæteri, ex hoc enim privilegio comprobata seu præsupposita remanet competentia iudicum ordinarij in causis civilibus militum pro tempore quo non sunt in actuali servitio, multò magis omnibus dictis circumstantiis insimul ponderatis, Atque ita cum iustitiæ fundamento resolutum fuit remittendo causam ad A.C.

ROMANA TESTAMENTI

PRO

FRANCISCO MAGNO,
ET COHEREDIBUS.

CUM

CAROLO MUTIO.

Causa disputata in Signatura Iustitiæ, & resoluta pro Magno, & consortibus.

Causa civilis quando præjudicet criminali, ut iudex civilis inhibeat criminali ut alterius causæ exitum expectet; Et an & quando per testatoris inductionem ad testandum ad ejus favorem intrare dicatur delictum, & agi possit criminaliter; Et de iudice criminali non habente jurisdictionem in civilibus.

S V M M A R I V M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **A**n quis teneatur comparere coram eo iudice in competenti, qui esset talis ratione loci delicti.
- 3 **I**udex criminalis non habet jurisdictionem in causis merè civilibus.
- 4 **C**onsensus partium non potest facere competentem illum iudicem, qui nullam habet competentiam vel jurisdictionem.
- 5 **U**bi delictum vel criminalitas pendet à puncto civili, ita ut uterque iudex respectivè possit cognoscere, quid agendum sit.
- 6 **A**n & quando in re criminalitas & delictum punibile ob inductionem alterius ad testandum.
- 7 **H**æres non punitur criminaliter ob infidele intervarium.
- 8 **D**e praxi Curie in materia testamentorum remittendi causas ad iudicem civilem.
- 9 **P**reventio an & quando attendi debeat.

D I S C. LXXIX.

ÆRONICA Martina luminibus orbata testamentum cum solemnitatibus præscriptis in testamentis cæcorum per *text. 1 in hac consultissima*, testamentum condidit, in quo pro dimidia hæredem instituit *Carolus Mutius* ex forore nepotem

nepotem aliis ab intestato in tertia successurum, quem in priori testamento hæredem universalem scriperat, pro alia verò dimidia, Franciscum Magnum in Curia caufarum patronum, duosque alios ejus benevolos, quod ægreferens dictus Mutius, præfatos testamentarios, qui jam coram A.C. in civilibus petierant hæredes declarari, atque ad bonorum possessionem immitti, quærelavit coram eodem A.C. in criminalibus de seductione, quodque dolose ac malis artibus dictam mulierem ad ita testandum induxerit, undè giudice criminali fortè nimis asperè in causa procedente, per dictos quærelatos adita fuit Signatura justitiæ, ac petiit, ut stante præventione causæ coram giudice civili, rescriberetur, quod hic inhibeat criminali, ne in causa procedat, donec ab isto civiliter, factis hinc inde probationibus, sententiaretur super validitate vel nullitate testamenti; Assumptaque desuper disputatione, cum ex parte quærelantis prætenderetur consensus in jurisdictionem judicis criminalis, ejusque proinde jurisdictionem prorogam esse, atque juxta consuetum abusum æquivocando, multæ per scribentes pro dicto quærelante cumularentur auctoritates de materia agentes in terminis tamen diversis, Idcirco pro dilucidanda veritate, tollendisque æquivocis, scribens pro testamentariis quærelatis, tres casus dicebam mihi videri in proposito distinguendos esse.

Primus est, ubi quis citatur coram giudice aliis incompetenti, qui se competentem prætendat ratione commissi delicti in ejus territorio, seu ex alia causa accidentali, quæ sibi competentiam tribuat, Et tunc tenetur citatus coram eo comparere, atque incompetentiam justificare, quod pendet ab eo, an delictum commissum sit nec ne, & hoc ab ipso giudice videndum est, juxta doctrinam *Bar. in l. 2. numer. 7 ff. si quis in jus vocatus &c.* atque in his terminis loquuntur pleræque auctoritates, quæ ex parte accusatoris, deducebantur, quas dicebam examinandas non esse utpotè à quæstione omnimò extraneas, & consequenter de eis nulla habenda erat ratio.

Alter casus est, ubi causa de qua quæstio, est merè civilis, itaut in continenti constet criminalitatem in genere nullatenus intrare, quia nempe id pendet à puncto juris, ut est casus *dec. 10 §. post Merlin. de pignor.* de hærede non acculando nec puniendo de crimine expilata hæreditatis, cum similibus, quia tunc cessante criminalitate in genere, dicitur cessare jurisdictionem judicis criminalis in substantia, cum hic nullam habeat in causis civilibus jurisdictionem ad *text. in l. solemus §. latrunculator ff. de judiciis, Menoch. de arbitr. quæst. 82. numer. 6 & 7. Farin. consil. 40. numer. 26. & consil. 37. numer. 1. Vermigliol. consil. 245. numer. 1. Guazz. in defens. 1. cap. 12. Crescent. decis. 5. de judiciis Rot. decis. 55. in princip. post secundum vol. consil. Farinacc.* Et tunc non intrat inspectio, an inquisitus commiserit nec ne delictum juxta casum præcedentem, quia cessante criminalitate in genere, cessat ejus jurisdictione in radice, atque causa dicitur extra illud genus, quod suæ jurisdictioni commissum est, undè remanet homo merè privatus, & consequenter partium consensus, ubi etiam adesset nil operari posset, quia *privatorum consensus judicem non facit eum, qui nulli præest judicio.* sunt verba præcisa textus in *l. 3. C. de jurisdic. omn. judic.* Per quem textum communis, ac recepta conclusio est, quod ubi nulla adest jurisdictione, vel ea de causa caufarum genus est limitata

Card. de Luc. de jurisd. & foro comp.

ta, tunc non est ex partium consensu prorogabilis *Aretin. consil. 137. numer. 16. Vermigliol. consil. 140. numer. 12. & 168. numer. 4. Sura. decis. 88. numer. 3. Adden. ad Gregor. decis. 118. circa fin. late Carleval. de judic. tom. 1. numer. 1169. & seqq. ubi ceteri.*

Tertius demum casus est, ubi est dubium, an causa dici possit civilis tantum, vel intret etiam criminalitas, quæ pendeat à cognitione & exitu causæ civilis, quia nempe ex probationibus in ea factis inspicendum sit, an concurrat circumstantia talis, quæ criminalitatem inducat, & tunc utraq; causa coram utroque giudice introducta, non intrat omnimòdum avocatio à giudice criminali, ut in casu præcedenti ob omnimòdam incompetentiam & carentiam jurisdictionis intrare debet, sed solum intrat quidam ordo præposterationis, quia nempe remanente causa criminali pehes judicem criminalem, huic solum demandanda est suspensio, quodque expectare debeat exitum causæ civilis, cum ab isto pendeat, an ad sit delictum, ac intret, nec ne criminalitas, undè simultaneus utriusque judicis concursus dicitur incompatibilis, ob inconveniens quod aliàs resultare posset, quod super eodem individuo puncto, unus uno modo, alter altero judicaret, quia judex civilis declarare posset testamentum validum, criminalis verò illud malis artibus extortum, ut bene habetur apud *Peniam. dec. 148. juxta impress. Lugdunen. ubi bona additio magistralis Episcopi Barbastren.*

In hoc ultimo casu nos versari dicebam, quoniã in eo puncto, an adversus inducentem ad testandum ad sui favorem intret nec ne criminalitas, communis resolutio est, id pendere à facti circumstantiis, an scilicet ad sit formalis violentia, vel etiam dolus verus cum falsis & mendacibus suggestionibus, testatoris animum aliàs excludentibus, secus si concurrant solum blanditiæ & suasiones, cum quibus licitum est testatorem inducere ad testandum ad sui favorem, quamvis actus contineat alterius præjudicium, cum attendatur id quod principaliter agitur, ut reprobata opinione *Angels & Socini* bene firmant *fas. in l. finali n. 5. Cod. si quis aliquem &c. Peregr. de jure ff. lib. 2. tit. 6. numer. 12. Gratian. discept. 659. numer. 8. cum seqq. Casull. lib. 3. controver. cap. 1. numer. 186. cum seqq. & lib. 4. cap. 22. numer. 127.* cum aliis in hac eadem causa in sua materia *sub tit. de testamentis.*

Quinimò, etiam si actus dici posset dolosus, ex dolo tamen præsumpto & jure damnato, itaut invalidaret testamentum, non inde tamen perneccessè sequitur intrare criminalitatem, quia possunt simul stare, testamentum esse invalidum, & tamen actum non esse criminaliter punibilem, cum ad effectum criminis punibilis, requiratur dolus verus, cum mendaci, & positivè falsa suggestione, ut bene advertit *Rota decis. 299. numer. 4. & seqq. post. secundum vol. consil. Farinacc.* proindeque spectandum omnimò dicebam exitum causæ civilis, ex cujus actis & probationibus desumi poterat, an actus esset ita male gestus, & cum talibus circumstantiis, quod intraret delictum punibile, quatenus judex civilis declararet testamentum invalidum, ac malis artibus extortum, quia si declararet validum, tunc casus esset indubiratus, quod judicis criminalis jurisdictione omnimò abesset.

Licet enim *Angel. in l. fin. Cod. si quis aliquem testari prohibuerit*, quem omnium latius & melius reasumit *Menoch. de arbitr. casu 395. numer. 41. cum seqq.* dicar ex suggestionibus resultare actionem de dolo, Attamen admittit etiam ex abundantia tali

Q2

doctrina